

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

06.11.2024 kl. 14:15

Møterom 546

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Mari Anne Franklin – fast vara for Maria Sandtorv Møller (c)

Maya Møller (d)

Sondre Skipevåg Tveit (d)

Sekretær: Anne Grethe Nielsen

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2024/236

Sak 59/24	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	Fordypningsemner 5. studieår
Forslag til uttalelse	Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnene <ul style="list-style-type: none">• JUS3550 Arbeidsrett• JUS3551 Immaterialrett• JUS3552 Kommersielle tvister - Voldgift og andre former for tvisteløsning• JUS3553 Konfliktmekling• JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning• JUS3555 Politi- og påtalerett• JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning og• JUS3557 Velferdsrett
	med undervisnings første gang studieåret 2025/2026.
	Godtgjøring for emneansvaret settes til 50 timer per emne.

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Anne Grethe Nielsen
Sekretær

Utvalg: Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Saksnummer: 59/24-1
Møtedato: 06.11.2024
Journalnummer: 2024/236

Fordypningsemner 5. studieår

Bakgrunn

I møtet sitt den 19. mars 2024 gjorde fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet følgende vedtak (styresak 20/24):

Det arbeides videre med sikte på å opprette følgende fordypningsemner på 20 studiepoeng på 5. studieår:

- 1. Arbeidsrett (førstemanuensis Melanie Hack og førstemanuensis Tine Eidsvaag)*
- 2. Immaterialrett (professor Tore Lunde og førstemanuensene Torger Kielland, Knut Martin Tande og Lillia Oprysk)*
- 3. Konfliktmegling (professor Camilla Bernt)*
- 4. Plan- og ekspropriasjonsrett (professor Ingunn Elise Myklebust og professor Sigrid Eskeland Schütz)*
- 5. Politi- og påtalerett (professor II Gert Johan Kjelby og førstemanuensis II John Reidar Nilsen)*
- 6. Skatte- og selskapsrett (professor Henrik Skar, førstemanuensis Knut Høivik og postdoktor Guri Lindblad)*
- 7. Velferdsrett (professor Bjørn Henning Østensen og professor Henriette Sinding Aasen)*
- 8. Kommersielle tvister (professor Anna Nylund og professor Magne Strandberg)*

Det delegeres til studiedekan, etter søknad, å fastsette rammer med undervisningstimer til disposisjon for den videre utviklingen av de enkelte fordypningsemnene som skal opprettes.

De emneansvarlige har jobbet videre med fordypningsemnene i samarbeid med studiedekanen og administrasjonen, og legger nå fram emnebeskrivelsene slik at emnene kan formelt opprettes. Med noen navneendringer legges nå emnene JUS3550 Arbeidsrett, JUS3551 Immaterialrett, JUS3552 Kommersielle tvister: Voldgift og andre former for tvisteløsning, JUS3553 Konfliktmekling, JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning, JUS3555 Politi- og påtalerett, JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning og JUS3557 Velferdsrett fram for Studieutvalget.

Krav til studierett og forkunnskaper

I forbindelse med opprettingen av emnene må det avgjøres hvem som skal ha mulighet til å ta emnene, om noen, i tillegg til studentene på femårig og toårig master i rettsvitenskap (MAJUR og MAJUR-2).

Emnene erstatter norske spesialemner som har vært åpne for studenter med særskilt studierett til spesialemner, poststudierett, og innvekslingsstudenter. Kravene til forkunnskaper har gjerne vært

tre års universitets- eller høyskoleutdanning, uten nærmere krav til innholdet. I noen tilfeller kreves tre års jussutdanning (på universitet eller høyskole).

Med de faglige ambisjonene fakultetet har for fordypningsemnene, er det ikke lenger ønskelig at studenter som ikke har studert juss før skal kunne ta emnene.

Vurderingen er vanskeligere for studenter med tre års jusstudier. Plasseringen av emnene på 5. studieår tilsier imidlertid at bør kreves fire års jusstudier for opptak. Flere av fordypningsemnene bygger videre på obligatoriske emner på 4. studieår og det er ønskelig med generelle opptakskrav som kan gjøres gjeldende for samtlige fordypningsemner. Som ledd i reformen av 5. studieår har fakultetsstyret bestemt at våre egne studenter (MAJUR og MAJUR 2) som hovedregel må ta 4. studieår før 5. studieår og dette bør også få konsekvenser for andre studenter som ønsker å ta et fordypningsemne. Det følger av dette at Særskilt studierett til spesialemner (JUSVALG) ikke bør gi rett til opptak på de nye fordypningsemnene.

Et annet spørsmål er om man ønsker å åpne for at jurister som ønsker å ta emnene som etter- og videreutdanning skal kunne gjøre det.

Å åpne for at ferdigutdannede kandidater fra Det juridiske fakultet i Bergen kan ta emnene på poststudierett (POSTMAJUR) fremstår som uproblematisk.

Vurderingen er vanskeligere for andre ferdigutdannede jurister. Det er ikke hensiktsmessig å la disse søke opptak via JUSVALG, fordi det vil føre til to ulike kategorier av studenter på JUSVALG. Alternativet må derfor være å opprette en egen studierett for jurister utdannet ved andre institusjoner, som en slags parallell til POSTMAJUR.

Kravet til deltakelse på undervisningen gjør at vi ikke ser for oss at særlig mange jurister utdannet ved andre institusjoner vil ønske å ta et fordypningsemne i Bergen. Vi har også erfaring med at JUSVALG-studenter søker om opptak til emner uten å kjenne til kravene til deltakelse, og ikke har tenkt igjennom om de har mulighet til å oppfylle disse kravene. Dette medfører en del ekstra arbeid rundt semesterstart for å oppklare misforståelser, og rydde i oppmøtelister der oppmøte skal registreres.

For å unngå dette ekstraarbeidet, og for å reindyrke fordypningsemnene som et tilbud for studenter på 5. studieår ved Det juridiske fakultet, foreslår vi at det bare er MAJUR, MAJUR-2 eller POSTMAJUR som gir rett til opptak på de nye fordypningsemnene.

Kriterier for fordypningsemnene

Vi minner om kriteriene som ble formulert for fordypningsemnene i fakultetsstyrets vedtak 13. juni 2023 om reformen av 5. studieår (sak 60/23):

- Søknaden kommer fra et sterkt fagmiljø, fortrinnsvis knyttet til en forskergruppe
- Emnet overlapper ikke, eller bare i liten grad, med engelsk- eller norskspråklige valgemner (på bachelor- eller masternivå) som forutsettes videreført
- Undervisningsopplegget legger til rette for studentaktiv læring
- Undervisningsopplegget er knyttet til forskningsaktiviteten i fagmiljøet
- De faglige kravene og det forventede læringsutbyttet reflekterer plasseringen som et 20-poengs fordypningsemne på 5. studieår
- Emnet gir studentene inngående kunnskap om metodiske utfordringer og særpreg på det aktuelle rettsområdet og introduserer dem for ett eller flere teoretiske (ikkedogmatiske) perspektiver som er spesielt relevante for rettsområdet

- Emnet legger til rette for at studentene kan identifisere og utvikle egnete masteroppgaveprosjekter innen samme rettsområde
- Studentene må skrive et større skriftlig arbeid som forbereder dem på kravene til akademiske arbeider de vil møte på masteroppgaven (f.eks. i form av en obligatorisk oppgave eller en hjemmeeksamen, med krav til artikkelformat)

Hvert emne har en ramme på 300 undervisningstimer (emneansvar + undervisning med forberedelser). Ressurser til prøving kommer i tillegg. Det legges opp til undervisning i én samlet studentgruppe, med 20 dobbelttimer med obligatoriske forelesninger/seminarer (med krav til deltakelse på minimum 14 av 20 for å få lov til å avlegge eksamen). Standard vurderingsform er fire timers skoleeksamen. Noen emner har bedt om unntak.

Administrative rammer

I fakultetsstyresaken om reform av 5. studieår (sak 60/23) var følgende en del av vedtaket: *«En forutsetning for implementering av nytt 5. studieår som beskrevet i dette notatet er økte administrative ressurser.»*

Under henvisning til fakultetets arbeid med 5. studieår har Universitetsstyret besluttet å styrke fakultetets grunnbevilgning med totalt 8 millioner kroner¹. Denne økningen vil imidlertid bli innfasert over tre år, med 2 millioner i 2025, 3 i 2026 og 3 i 2026. Samtidig rammes fakultetet hardt av at det nye finansieringssystemet for sektoren har fjernet alle belønningssmidler knyttet til utveksling, økte sensurkostnader knyttet til tosensorordningen og den generelle kostnadsutviklingen. Fakultetet har så langt prioritert styrking av den vitenskapelige staben, bl.a. for å sikre tilstrekkelig med lærekrefter til det nye opplegget på 5. studieår. Det er derfor usikkert om, og i så tilfelle når, fakultetet vil kunne styrke administrasjonen. De nærmeste par årene synes dette lite realistisk.

Ressurssituasjonen gjør at det er nødvendig å sette felles og ganske stramme rammer for fordypningsemnene, slik at disse lar seg gjennomføre.

Slik fakultetsledelsen ser det er det av ressursmessige hensyn derfor påkrevd at alle fordypningsemnene har samme antall timer med obligatoriske undervisningsaktiviteter, og den samme grensen for minimumsdeltakelse for å oppnå eksamensrett. Dette er implementert i forslagene til emnebeskrivelser som nå legges frem for SU. De emneansvarlige er informert om dette i en e-post fra studiedekanen, som følger som vedlegg her.

Av administrative årsaker er det også ønskelig å begrense de formelt sett obligatoriske innslagene av undervisningsopplegget til selve fremmøtet og innlevering av en eventuell kursoppgave. Oppmøte på undervisningen forutsetter selvfølgelig at studentene også faktisk deltar aktivt på undervisningsopplegget, og dette opplegget kan fint inkludere «hjemmelekser» til neste samling, presentasjoner, gruppearbeid, kommentering av andre studenters tekster osv. Dette gjøres alt i dag regelmessig på en rekke JUS-emner, uten at den enkelte aktiviteten som sådan regnes som et formelt obligatorisk arbeidskrav.

Ønsket om studentaktiv undervisning også på 5. studieår støter også på praktiske utfordringer knyttet til tilgangen til egnede undervisningslokaler. Fakultetet har et stort antall studenter og et begrenset antall undervisningsrom, og det er ikke ønskelig å måtte legge undervisning til etter kl. 16. Antall fysiske undervisningstimer på hvert av fordypningsemnene settes derfor til 20 dobbelttimer. Det er full anledning til å supplere de fysiske forelesningene med ulike digitale

¹ Styresak [74/24 Budsjett for Universitetet i Bergen 2025](#), møtedato 24.10.2024

innslag, for eksempel "klassiske" introduksjonsforelesninger. Dette kan være en fin måte å sikre at de fysiske undervisningstimene blir mest mulig studentaktive. Også digitale innslag kan for øvrig ha en viss studentaktivitet, slik som for eksempel avsluttende spørretimer e.l. Erfaringene med digital undervisning som legger opp til studentaktivitet i form av diskusjoner i selvstyrte "breakout rooms" har imidlertid vært dårlige.

Det er også anledning til å supplere de fysiske undervisningstimene med ekskursjoner til relevante institusjoner og miljøer. Slike tilbud kan imidlertid ikke være obligatoriske og må organiseres av underviserne selv. Noe reelt problem er dette neppe – erfaringsmessig er oppmøtet på undervisningsaktiviteter som dette godt.

Godtgjøring for emneansvaret

Det er ønskelig å fastsette en felles sats for emneansvaret for fordypningsemnene. Godtgjøringen for dagens spesialemner på 20 studiepoeng er 20 undervisningstimer. De faglige ambisjonene knyttet til undervisningsopplegget på fordypningsemnene tilsier at emneansvaret bør godtgjøres med vesentlig mer enn 20 timer, og vi foreslår at det settes til 50 timer.

Her som ellers avgjør de emneansvarlige fritt hvordan disse timene fordeles mellom dem.

forslag til uttalelse:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnene

- JUS3550 Arbeidsrett
- JUS3551 Immaterialrett
- JUS3552 Kommersielle tvister - Voldgift og andre former for tvisteløsning
- JUS3553 Konfliktmekling
- JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning
- JUS3555 Politi- og påtalerett
- JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning og
- JUS3557 Velferdsrett

med undervisnings første gang studieåret 2025/2026.

Godtgjøring for emneansvaret settes til 50 timer per emne.

01.11.2024
HAF/INGVSTR

Oversikt over vedlegg:

[Vedlegg 1:](#) Emnebeskrivelse JUS3550 Arbeidsrett

[Vedlegg 2:](#) Emnebeskrivelse JUS3551 Immaterialrett

[Vedlegg 3:](#) Emnebeskrivelse JUS3552 Kommersielle tvister: Voldgift og andre former for tvisteløsning

[Vedlegg 4](#): Emnebeskrivelse JUS3553 Konfliktmekling

[Vedlegg 5](#): Emnebeskrivelse JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning

[Vedlegg 6](#): Emnebeskrivelse JUS3555 Politi- og påtalerett

[Vedlegg 7](#): Emnebeskrivelse JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning

[Vedlegg 8](#): Emnebeskrivelse JUS3557 Velferdsrett

[Vedlegg 9](#): Epost til de emneansvarlige av 01.11.2024

Vedlegg 1:

JUS3550 Arbeidsrett

Emnenavn (bokmål)	JUS3550 Arbeidsrett
Emnenavn (nynorsk)	JUS3550 Arbeidsrett
Emnenavn (kortversjon)	JUS3550 Arbeidsrett
Emnenavn (engelsk)	JUS3550 Labour and Employment Law
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

Anbefalte forkunnskaper

Gode engelskkunnskaper, grunnleggende kunnskaper i folkerett og EU- og EØS-rett.

Faglig overlapp

50 % overlapp med JUS251-2-A Grunnleggende arbeidsrett, JUS3550 Arbeidsrett vil gi 10 ekstra studiepoeng.

50 % overlapp med JUS251-2-B Arbeidsrett fordypning, JUS3550 Arbeidsrett vil gi 10 ekstra studiepoeng.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

Undervisningssemester høst:

JUS3500 / EU and EEA Institutional Law and Policymaking

JUS3501 / Free Movement under EU and EEA Internal Market Law

JUS3509 / Competition Law

JUS3513 / Human Rights and Welfare Policies

Undervisningssemester vår:

JUS3502 / EU and EEA State Aid Law

JUS3503 / Privacy and Data Protection - GDPR*

JUS3515 / EU and EEA Public Procurement Law

Emneansvarlig Melanie Hack, Tine Eidsvaag

Undervisere Melanie Hack, Tine Eidsvaag, Tron Løkken Sundet

Kommentarer/utdyping

Vi tar sikte på å invitere gjesteforelesere, for eksempel fra ESA.

Emnets mål og innhold

Faget JUS3550 Arbeidsrett omhandler arbeidsforhold og arbeidsavtaler. En arbeidsavtale er en avtale mellom en arbeidsgiver og en arbeidstaker om at arbeidstakeren skal utføre personlig arbeid under arbeidsgiverens ledelse, i regelen mot betaling. Det er altså et kontraktsrettslig fag, men med det særtrekk at ytelsen som skal presteres, menneskelig arbeidskraft, i liten grad lar seg skille fra mennesket selv. Av denne grunn og fordi maktforholdet mellom partene i en arbeidsavtale ofte er ubalansert, vil vernehensyn i stor grad begrense avtalefriheten. Det finnes en omfattende arbeidsrettslig lovgivning til vern for arbeidstakerne. Arbeidstakerne har også sluttet seg sammen i fagforeninger for å forhandle kollektivt med arbeidsgiverne, og inngå kollektive avtaler om lønns- og arbeidsvilkår – tariffavtaler. Arbeidsretten er i stor og økende grad internasjonalisert: Internasjonale konvensjoner og, i enda større grad, EU- og EØS-retten har stor betydning for innholdet av den norske arbeidsretten. Sentrale temaer for faget «Arbeidsrett» er inngåelse av individuelle arbeidsavtaler, rettigheter og plikter mens arbeidsforholdet består, reglene for opphør av arbeidsavtaler samt inngåelse av tariffavtaler, tariffavtalers rettsvirkninger og tvisteløsningsordninger i kollektive interesse- og rettstvister.

Læringsutbytte:**Kunnskaper**

Studentene skal kunne:

- Gjøre rede for gjeldende norsk individuell og kollektiv arbeidsrett, inkludert inngåelse av individuelle arbeidsavtaler, plikter og rettigheter mens arbeidsforholdet består, opphør av individuelle arbeidsavtaler, inngåelse av tariffavtaler, rettsvirkningene av at tariffavtale er inngått og ulike kollektive tvisteløsningsmekanismer.
- Gjøre rede for hovedtrekkene i den internasjonale arbeidsrettsutviklingen, med særlig fokus på arbeidstakernes menneskerettigheter og EU- og EØS-arbeidsretten, og forklare hvordan den internasjonale utviklingen får betydning for norsk rett.
- Forklare sentrale begreper innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett, blant annet arbeidstaker, arbeidsgiver, styringsrett, tariffavtale, organisasjonsfrihet og fredsplikt.
- Beskrive og forklare sentrale hensyn innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett, blant annet helsevern, stillingsvern, likebehandling, personvern, yringsfrihet, inkluderende arbeidsliv, utjevning av maktubalanse, fremme av sosial dialog og et organisert arbeidsliv («den norske modellen»).
- Beskrive hovedtrekkene i grenseflatene mellom arbeidsrett og andre rettsområder, særlig konkurranserett og annen markedsrett.
- Beskrive hovedtrekkene i hvordan den teknologiske utviklingen påvirker arbeidsretten.

Ferdigheter

Studentene skal kunne:

- Formulere arbeidsrettslige spørsmål innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett på en presis og problematiserende måte.
- Identifisere og systematisere relevante arbeidsrettslige argumenter innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett.
- Foreta en selvstendig analyse av arbeidsrettslige spørsmål innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett.
- Anvende anerkjent faglig metode til å drøfte, og resonnere seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt på rettslige spørsmål innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett samt forholdet mellom norsk individuell og kollektiv arbeidsrett og internasjonale krav, med særlig fokus på EU- og EØS-rett.
- mestre de særlige metodiske problemstillinger som reiser seg på arbeidsrettens område, med særlig fokus på kollektiv handling og kollektive avtaler.
- skille mellom sikre og usikre løsninger, og i siste tilfelle være i stand til å argumentere forsvarlig for en løsning.

Generell kompetanse

Studentene skal kunne:

- Formulere, drøfte og ta stilling til rettslige problemstillinger.
- Gi tilbakemeldinger på andres arbeid, motta tilbakemeldinger.
- Forklare hvordan norsk rett blir påvirket av internasjonale kilder, med særlig fokus på EU-/EØS-retten.

- Sondre mellom argumenter som er rettslig relevante og argumenter som ikke er rettslig relevante.
- Identifisere relevante rettskildefaktorer, og aktivt og selvstendig undersøke disse for å finne argumenter til bruk for å løse konkrete rettsspørsmål
- Gi eksempler på hvordan den teknologiske utviklingen påvirker rettsreglene.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

I undervisningen vil inngå krav om at studentene bidrar aktivt, blant annet i form av krav om muntlig fremleggelse innenfor et tema.

Forelesningene vil legge til rette for interaktivitet, ved summegrupper o.l.

For å styrke praksiselementene i studiet, vil vi arrangere ekskursjoner til relevante virksomheter, organisasjoner eller offentlige institusjoner av interesse for studentene, for eksempel Diskrimineringsnemnda, Arbeidstilsynet og store offentlige og private virksomheters HR-avdelinger.

Litteratur:

Innføringslitteratur

Arbeidsrett i et nøtteskall

Hirst, Marion Holthe, Lønneid, Sven Ivar 3. utgave, Gyldendal 2022, ISBN 9788205559493 (326 sider)

Kollektiv arbeidsrett: en innføring

Sundet, Tron Løkken 2. utgave, Cappelen Damm akademisk 2021, ISBN: 9788202713218 (255 sider)

NOU 2024: 7 Norge og EØS: Utvikling og erfaringer kapittel 12 Arbeidsliv og arbeidmarked, s. 246-268 (23 sider)

Hovedlitteratur

Skjønberg, Alexander Sønderland, Hognestad, Eirik; Hotvedt, Marianne Jenum, Arbeidsrett: individuelle og kollektive emner, 4. utgave, Gyldendal 2024 ISBN: 9788205602458 (s. 25-106, 122-131, 139-724 = 684 sider)

Sundet, Tron Løkken: Kollektiv arbeidsrett : en innføring, 2. utgave Oslo Cappelen Damm akademisk 2021 ISBN: 9788202713218 kapittel 3 s. 55-119 og kapittel 6 s. 195-246, til sammen 117 sider.

Skjønberg, Alexander Næss, Tariffavtalen og dens sentrale rettsvirkninger, Jussens Venner 2019 s. 277–334 (58 sider)

Skjønberg, Alexander Næss, Fredsplikten i tarifforhold, Arbeidsrett, 2019 s. 221–244 (24 sider).

Nielsen, Ruth, EU-arbeidsret, 6. utgave, Djøf Forlag 2024, ISBN 9788757460544, Kapitlene 2, 3, 4, 5 og 6 (272 sider)

Arnesen, Finn mfl. Oversikt over EØS-retten, Universitetsforlaget 2022, ISBN 978-82-15-02519-3, Kap. 3.2, 3.3 og 4 (37 sider).

Samlet gir dette en hovedlitteratur på 1192 sider.

Tillegglitteratur

Her legges opp til valg fra studentenes side, basert på valg av emne for obligatorisk oppgave.

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Vår

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

F Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv. Ekskursjoner i kombinasjon med foredrag og diskusjoner.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres svar på en obligatorisk oppgave med en ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgaven. Oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 4 uker

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Vår

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget. Etter kurset avlegges 4 timers digital skoleeksamen, med en absolutt ordgrense på 4500 ord. Informasjon om digital eksamen finner du her: www.uib.no/utdanning/86719/digital-eksamen#.

Begrunnelse for vurderingsform

Oppgaven til skoleeksamen vil i regelen inneholde en praktisk oppgave, og/eller en utredning av et problemområde. Dette tar sikte på å vurdere studentens evne til å anvende anerkjent faglig metode til å drøfte, og resonnerer seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt på spørsmål innenfor individuell og kollektiv arbeidsrett, å skille mellom sikre og usikre løsninger, og være i stand til å argumentere forsvarlig for en løsning.

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk, svensk eller dansk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

I tillegg er alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Analoge hjelpemidler er ikke tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Programansvarlig Studieutvalget ved Det juridiske fakultet.

Evaluering av emnet I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet

Administrativt ansvarlig Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 2:

JUS3551 Immaterialrett

Emnenavn (bokmål)	JUS3551 Immaterialrett
Emnenavn (nynorsk)	JUS3551 Immaterialrett
Emnenavn (kortversjon)	JUS3551 Immaterialrett
Emnenavn (engelsk)	JUS3551
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

Anbefalte forkunnskaper

-

Faglig overlapp

JUS260-2-D Markedsføringsrett, JUS260-2-C Kjenneteiknsrett, JUS260-2-B Opphavsrett, JUS260-2-A Design- og patentrett

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

-

Emneansvarlig(e) Tore Lunde, K.M. Tande, Torger Kielland, Lillia Oprysk

Undervisere Tore Lunde, K.M. Tande, Torger Kielland, Lillia Oprysk

Kommentarer/utdyping

-

Emnets mål og innhold

Immaterialretten har en viktig samfunnsmessig funksjon ved å stimulere til innovasjon og kreativitet, samtidig som den balanserer rettighetshavernes interesser med allmennhetens behov for tilgang til kunnskap og teknologi. Fordypningsemnet JUS3551 Immaterialrett omhandler beskyttelse av immaterialrettigheter, som patentrettigheter, opphavsrettigheter, varemerkerettigheter, rett til design og beslektede rettigheter. Emnet vil fokusere på hvordan disse rettighetene oppstår, hvilket innhold rettighetene har, hvilke grenser som gjelder for utøvelse av rettighetene og hvordan rettighetene kan håndheves, pantsettes og overdras.

Læringsutbytte:**Kunnskaper**

Studentene skal kunne:

- *beskrive* de hensynene som begrunner beskyttelse av immaterielle rettigheter;
- *gjøre greie* for sammenhengen mellom innholdet i norske immaterielle rettigheter og den EU-rettslige reguleringen og harmoniseringen av de samme rettighetene.
- *beskrive* de øvrige internasjonale reguleringene og harmoniseringen av immaterielle rettigheter, inkludert internasjonale søknadssystemer og det menneskerettslige vernet av slike rettigheter;
- *beskrive* de nasjonale søknadssystemene for registrering av patent, varemerker og design;
- *gjøre greie* for hvilke frembringelser som etter sin art kan beskyttes som henholdsvis oppfinnelser, åndsverk, varemerker og design;
- *gjøre greie* for de materielle vilkårene for å oppnå beskyttelse av hhv. oppfinnelser, åndsverk, varemerker og design;
- *gjøre greie* for de immaterialrettslige enerettene og avgrensningene av disse;
- *gjøre greie* for beskyttelsesomfanget til patenterbare oppfinnelser, åndsverk, varemerker og design (inngrepsvurderingen);
- *gjøre greie* for markedsføringsrettens etterligningsvern, villedende forretningspraksis og vernet mot handlinger i strid med god forretningskikk;
- *gjøre greie* for forholdet mellom markedsføringsretten og immaterialretten;
- *beskrive* betydningen av avtaler om utnyttelse av (lisensavtaler) og overdragelse av immaterialrettigheter, inkludert kollektiv forvaltning av opphavsrettigheter og nærstående rettigheter;

- *beskrive* det immaterialrettslige og markedsføringsrettslige sanksjonssystemet og innholdet i disse sanksjonene.

Ferdigheter

Studenten skal kunne bruke juridisk metode og lovfestede og ulovfestede regler til å foreta selvstendige drøftelser av de spørsmålene som kan reise seg innenfor faget, både med hensyn til hva som er gjeldende rett og til sentrale rettspolitiske spørsmål. Dette innebærer at studentene skal kunne

- innhente og systematisere rettslig relevant materiale, og på grunnlag av dette kunne identifisere relevante problemstillinger og sammenhenger;
- foreta en selvstendig analyse av immaterialrettslige problemstillinger basert på et sammensatt nasjonalt og internasjonalt rettskildesbilde;
- redegjøre for immaterialrettighetenes samfunnsmessige funksjon og kunne avveie hensynet til etablering av immaterialrettigheter mot andre hensyn;
- resonnerer seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av underliggende rettslige og samfunnsmessige hensyn og verdisympunkter, og spenninger mellom ulike typer gyldige argumenter;
- effektivt presentere og argumentere for egne juridiske vurderinger og konklusjoner i ulike settinger, fra mindre seminargrupper til større forsamlinger;
- kunne argumentere rundt immaterialrettslige problemstillinger gjennom lengre tekster og svare muntlig på spørsmål knyttet til de samme problemstillingene;
- vise fleksibilitet i arbeidsmetoder ved å kunne arbeide effektivt både selvstendig og i grupper.

Generell kompetanse

Gjennom emnet oppnår studenten generell kompetanse til å:

- tilegne seg ny kunnskap om immaterialrett og i tilgrensende fag;
- systematisere og veie argumentasjon, formidle juridiske analyser og konklusjoner og gi råd og treffe valg;
- identifisere og ta konsekvenser av etiske aspekter ved juridisk argumentasjon og juridiske standpunkter;
- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner i større og mindre grupper;
- samarbeide konstruktivt i grupper for å løse felles oppgaver relatert til juridiske problemstillinger.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

-

Litteratur - Kommer senere

Innførelslitteratur

Hovedlitteratur

Tillegglitteratur

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Haust

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres svar på en obligatorisk oppgave med en ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgaven. Oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den 4 uker

obligatoriske oppgaven?

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Høst

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget. Eksamensformen er hjemmeeksamen med justerende muntlig. Hjemmeeksamen har en ordgrense på 4000 ord. Bare studenter som består hjemmeeksamen kan framstille seg til justerende muntlig eksamen.

Informasjon om hjemmeeksamen og justerende muntlig eksamen publiseres i Mitt UiB. Kandidater som består hjemmeeksamen, men som har gyldig fravær ved muntlig eksamen, tilbys ny muntlig eksamen. Dersom kandidaten ikke gjennomfører muntlig eksamen når denne tilbys, må vurderingen i sin helhet gjennomføres i et senere undervisningssemester.

Språk eksamensoppgave

Norsk

Språk eksamensbesvarelse

Norsk, svensk eller dansk

Karakterskala

A-F

Hjelpemidler til eksamen

På hjemmeeksamen er alle hjelpemidler tillatt. Kildehenvisninger må angis i samsvar med krav til vitenskapelige publikasjoner.

På muntlig eksamen er ingen hjelpemidler tillatt utover lovtekster, som vil gjøres tilgjengelig i eksamenslokalet.

Programansvarlig

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Evaluering av emnet

I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet

Administrativt ansvarlig

Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 3:

JUS3552 Kommersielle tvister: Voldgift og andre former for tvisteløsning

Emnenavn (bokmål)	JUS3552 Kommersielle tvister: Voldgift og andre former for tvisteløsning
Emnenavn (nynorsk)	JUS3552 Kommersielle tvister
Emnenavn (kortversjon)	JUS3552 Kommersielle tvister
Emnenavn (engelsk)	JUS3552
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan. Det kan ikke dispenseres fra kravet til at JUS346 Rettergang er bestått.

Anbefalte forkunnskaper

-

Faglig overlapp

Ingen overlapp med andre emner.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

International Civil Procedure

Emneansvarlig(e) Anna Nylund og Magne Strandberg

Undervisere Anna Nylund og Magne Strandberg

Emnets mål og innhold

Rettstvister i næringslivet har noen typiske særtrekk. Tvistene er gjerne omfattende og komplekse både når det gjelder rettsspørsmål og bevisituasjon. På grunn av utstrakt næringsvirksomhet over landegrensene, er tvistene også ofte internasjonale. Når en tvist først er oppstått, har partene gjerne et særskilt behov for rask avklaring, og noen ganger særlig behov for konfidensialitet. Noen ganger skal partene samarbeide også etter at tvisten er løst.

Disse særtrekkene gjør at ordinær domstolsbehandling ikke alltid er den mest hensiktsmessige tvisteløsningsformen i kommersielle forhold. Både nasjonalt og internasjonalt er det derfor utviklet alternative tvisteløsningsformer i tillegg til domstolsbehandling. Ofte kan partene på forhånd avtale hvilken tvisteløsningsform som skal anvendes ved uenigheter mellom dem. Det kan være statlig domstolsbehandling eller privat voldgift, men ofte er også andre tvisteløsningsmetoder tilgjengelige – som forhandlinger, mekling, oppmannsordninger, eller nemndsbehandling.

Emnet JUS3552 Kommersielle tvister handler om dette mangfoldet av tvisteløsningsmetoder. Studentene lærer om ulike alternativer, fordeler og ulemper ved hvert av dem og vurderinger om hvilket alternativ som er best for den enkelte tvist. Valget av tvisteløsningsmetode gjøres av partene, men nesten alltid etter innspill fra advokat. Emnet fokuserer derfor også på advokatens rolle i løsningen av slike tvister, inkludert advokatens ansvar for å bringe tvisten inn i et godt spor og advokatens mulige erstatningsansvar overfor klient, motpart eller tredjepersoner.

Emnet tar særlig for seg voldgift, både internasjonalt og etter norske regler og tradisjoner. Emnet dreier seg om de internasjonale konvensjoner og modellregler for voldgift, og hvordan dette har påvirket norsk voldgiftsrett. Studentene lærer også om ulike former for voldgift, særlig forskjellen mellom institusjonell voldgift og den form for ad hoc voldgift som er vanlig i Norge. Emnet vil også ta opp en del krysningspunkter mellom voldgift og vanlig sivilprosess, og det vil bli gjort sammenligninger mellom voldgift og vanlig sivilprosess.

Også domstolsbehandling av kommersielle tvister, både nasjonalt og internasjonalt, er et sentralt tema. Det gjelder særlig spørsmål knyttet til hvilket lands domstoler partene bør velge, vernetingsavtaler, anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske dommer og midlertidige forføyninger. Prosessuelle

spørsmål som oppstår relativt hyppig ved behandlingen av større, komplekse tvister behandles også, slik som aktiv saksstyring og bevistilgang.

Emnet passer spesielt godt for studenter som er interessert i å arbeide som prosedyre- og forretningsadvokater, men vil også være relevant for studenter som er interesserte i å bli dommere og for en rekke andre stillinger man kan ha som jurist.

Læringsutbytte:

Kunnskaper

Etter å ha gjennomført emnet skal studentene kunne redegjøre for:

- det brede spekteret av tvisteløsningsformer som står til rådighet for kommersielle tvister, blant annet;
- kjennetegnene, fordelene og ulempene ved ulike tvisteløsningsformer som er aktuelle for å løse kommersielle tvister;
- voldgift i Norge og internasjonalt, blant annet:
- det rettslige rammeverket for nasjonal og internasjonal voldgift, inkludert internasjonale konvensjoner, modellregler og deres påvirkning av den norske voldgiftsloven;
- hva voldgift er, og hvilke tvisteløsningsformer som omfattes av internasjonale konvensjoner om voldgift og den norske voldgiftsloven;
- hovedformene for voldgift;
- hva som kan være gjenstand for voldgift;
- kravene til en voldgiftsavtale, når den er bindende og hvilke virkninger den har for partene og eventuelt for tredjeparter;
- voldgiftsdomstolens kompetanse, oppnevning av voldgiftsdommere og kravene til voldgiftsdommeres habilitet;
- voldgiftsprosessen og partenes frihet til å avtale dette;
- konfidensialitet;
- voldgiftsdommers innhold, virkninger og gyldighet, særlig basert på internasjonale konvensjoner om anerkjennelse av slike dommer;
- forholdet mellom voldgiftsretten og tingretten, blant annet:
- bruk av tingrettene for å foreta spesielle rettergangsskritt, som midlertidige forføyninger eller pålegg om bevistilgang, underveis eller i forkant av en voldgiftsprosess;
- bruk av tingretten for å kjenne en voldgiftsdom ugyldig;
- voldgiftsdommers rettskraft, tvangskraft og andre prosessrettslige virkninger;
- sivilprosessrettslige spørsmål med særlig betydning for store kommersielle tvister, blant annet
- partenes adgang til å inngå avtaler om prosessuelle spørsmål;
- bevistilgang;
- verktøy og rammene for dommerens aktive saksstyring for å håndtere komplekse tvister;
- mulighetene for bruk av moderne teknologi for å avvikle prosessen;
- alternativer til det vanlige prosessporet, slik som gruppesøksmål og særlige prosessformer;
- internasjonal privat- og prosessrett med betydning for kommersielle tvister, blant annet:

- lovvalgsspørsmål for tvisteløsningsklausuler og voldgiftsbehandling;
- inngåelse, form og virkning av vernetingsavtaler;
- regler om midlertidig forføyning og bevistilgang;
- anerkjennelse og fullbyrdelse av utenlandske dommer;
- advokatenes rolle i håndtering av store nasjonale og internasjonale tvister, blant annet:
- advokatenes etiske ansvar, reglene for advokatenes erstatningsansvar og sammenhengen mellom de etiske normene og rettsreglene;
- advokatens rolle ved risikoidentifikasjon, analyse og evaluering ("risk assessment"), samt kunnskap om kognitive utfordringer i prosessen og måter å håndtere disse utfordringene på;
- vern av konfidensialitet mellom advokat og klient.

Ferdigheter

Etter å ha gjennomført emnet skal studenten være i stand til å:

- analysere komplekse tvister med sikte på å gi en rask, effektiv og rasjonell løsning;
- gi råd til klienter og andre om hva som er den beste måte å løse en kompleks rettsvist;
- tolke og anvende internasjonale konvensjoner i seg selv og i samspill med norske rettskilder;
- inngå, tolke og anvende nasjonale og internasjonale avtaler om voldgift eller andre tvisteløsningsmetoder;
- ta stilling til hvordan en voldgiftsprosess skal være basert på voldgiftsavtalen og internasjonal eller nasjonal bakgrunnsrett;
- vurdere hvilke virkninger en voldgiftsdom har, om dommen kan anerkjennes og om den er gyldig.

Generell kompetanse

Etter å ha gjennomført emnet skal studenten være i stand til å:

- anvende juridisk metode for å løse komplekse rettsspørsmål der nasjonale og internasjonale komponenter er flettet sammen;
- systematisere og avveie argumenter og gi råd til klienter og andre basert på disse argumentene;
- følge med i rettsutviklingen på tvisteløsningens område som endrer seg hurtig og hvor utviklingen på mange nasjonale og internasjonale nivåer samtidig;
- håndtere akademiske krav til etterrettelig og selvstendig bruk av kilder og andres arbeid;
- planlegge og gjennomføre større arbeidsoppgaver innenfor en viss frist;
- arbeide selvstendig og i grupper for eksempel ved å gi tilbakemeldinger til andres tekster eller muntlige presentasjoner;
- vurdere om moderne teknologi kan automatisere beslutningsprosesser eller på andre måter være til hjelp når beslutninger skal fattes.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Undervisningen følger i utgangspunktet den tradisjonelle modellen med forelesninger og seminar. Stoffet har til dels høy vanskelighetsgrad og mye av den relevante litteraturen er på engelsk. Forelesninger er en hensiktsmessig undervisningsform for å gi studentene oversikt over stoffet, en introduksjon til sentrale begreper, prinsipper og sammenhenger. Foreleserne trekker også linjer til kunnskaper studentene allerede har og der pensum er på engelsk, til norske forhold. Samtidig er

gruppen av studenter ikke større enn at det er mulig og at vi planlegger å bruke studentaktive elementer, der studentene kan bearbeide i fellesskap stoffet.

Samtidig er emnet også praktisk. Derfor trekker vi inn eksempler fra praksis, presentasjoner fra praktikere (f.eks. et voldgiftsinstitutt som brukes relativt hyppig presenterer seg, en internasjonal kollega forteller om sine erfaringer mv.) og annet praktisk relevant stoff i undervisningen (be studentene om å drøfte advokatetiske problemer knyttet til stoffet, vurdere hvordan man kan presentere en problemstilling til klienten og hvilke råd man kan/bør gi til klienten i en viss situasjon). Studiebesøkene er et viktig supplement og understreker koblingen til praksis.

Seminarene, som er integrert i forelesningene, tilbyr studentene en mulighet til å omsette teorien i praktiske oppgaver og gir trening til å løse rettslige problemstillinger som oppstår ved løsningen av kommersielle tvister og gir studenten en mulighet til å omsette kunnskapene i praksis.

Skriveprosessen er lagt opp slik at den støtter opp under prosesskriving. Studentene skal se verdien av å jobbe med en tekst over tid, verdien av å skrive flere utkast til teksten før teksten finner sin endelige form. Tanken er også at studentene lærer av å gi og få kommentarer på sitt tekstutkast. Å gi og få tilbakemelding er jo ofte forbundet med et visst ubehag, men samtidig nødvendig. Ofte får studentene kommentarer uten at de har insentiver for å innarbeide dem før endelig innlevering fordi de får summative heller enn formative kommentarer. Ved at studentene kommenterer og får kommentarer på utkast heller enn en ferdig tekst, lærer de verdien av formative kommentarer. Når dette skjer i to omganger, styrkes denne læringen. Hensikten er at studentene kommenterer samme tekst begge gangene, slik at de kan se om og hvordan kommentarene som ble gitt i den første omgangen blir innarbeidet. Studentene blir delt inn i grupper ut fra tema for det større arbeidet.

Den selvvalgte litteraturen skal velges med tanke på det skriftlige arbeidet. Hensikten er at studentene arbeider i mindre grupper med lignende temaer. Slik kan de dra veksler på hverandres lister. Det endelige valget foretas i samråd med lærer.

Veiledningen av det skriftlige arbeidet skjer som gruppeveiledning under workshopen. Læreren diskuterer både spesifikke, materielle problemstillinger og problemstillinger knyttet til skriveprosessen, hvordan teksten bør disponeres mv. der det trengs og er hensiktsmessig, enten i de mindre gruppene eller i plenum.

Litteratur:

Innføringslitteratur

Peter Hay, *Advanced Introduction to Private International Law and Procedure*, 2nd edition, Elgar 2023 What law applies? S. 56-90 (34 sider)

Hovedlitteratur

Nå: 820 sider +digitalisering + selvvalgt litteratur

Selvvalgt ca 150 sider

Tvisteløsningsmetoder – 57 sider

Shirley Shipman m.fl., *Brown & Marriott's ADR Principles and Practice*, 4. utg., Sweet and Maxwell 2019 s. 15–43 - Chapter 2: An Overview of the ADR Landscape (19 sider)

Ronan Feehily, *International Commercial Mediation: Law and Regulation in a Comparative Context*. Cambridge University Press 2022 s. 83-103 Chapter 4: Approaches to Mediation (21 sider)

Anna Nylund, "Agreements Related to Alternative Dispute Resolution", i Anna Nylund og Antonio Cabral (red.), *Shaping Civil Litigation Using Procedural Agreements*, Eleven 2024, s 85-101 (17 sider)

Voldgift – ca 560 sider

Gary B. Born, *International Arbitration: Law and Practice* s. 1–120, 125-263, 313-490 (431sider)

Borgar Høgetveit Berg (red.), *Voldgiftsloven med kommentarer*, tilgjengelig på rettsdata.no Særlig kommentarene til §§ 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 17, 22, 30 annet ledd, 32, 33, 36 annet ledd, 38, 39, 40 og 41. (ca. 110 sider)

Trevor Hartley, "Arbitration and the Brussels I Regulation—Before and After Brexit." *Journal of Private International Law* 17.1 (2021): 53-73. (21 sider)

Kommersielle tvister i domstolene (ca 60-70 sider)

Anna Nylund, Magne Strandberg og Marit Tjelmeland, «Norway», *Contractualisation of Civil Litigation* (Nylund/Cabral red.), Intersentia 2023 s. 333–348 (15 sider).

Magne Strandberg, "Access to Evidence in US, Germany, and Norway", Comparative Civile Procedure (Woo/van Rhee red.), Edward Elgar 2025 (ca. 25 sider)

Digitalisering – vi jobber fortsatt med litteratur her

Internasjonale tvister – vernetingsavtaler, anerkjennelse mv. (66 sider)

Peter Hay, Advanced Introduction to Private International Law and Procedure, 2nd edition, Elgar 2023, side17-23, s24-35, 45-54 og 110-137 (66 sider) (Forum selection clauses, Jurisdiction over persons and things og Recognition and enforcement of foreign judgements)

Risikovurdering og kognitive fallgruver 78 sider

Heather Heavin og Michaela Keet, "A Spectrum of Tools to Support Litigation Risk Assessment: Promise and Limitations", Canadian Journal of Law and Technology Vol 15, nr. 2 2017, s. 265-292. (27 sider)

Randall Kiser, *Beyond Right and Wrong: The Power of Effective Decision Making for Attorneys*. Springer Verlag 2014. Kapittel 4 del II. "Psychological Attributes of Decision Errors" s. 89-140. (51 sider)

Advokatansvar – 14 sider

Nils Nygaard, *Skade og ansvar*, 6. utg., Universitetsforlaget 2007 s. 483-490 (8 sider)

Karoline Henriksen, "Profesjonsansvaret for advokater i lys av HR-2022-2010-A", *Tidsskrift for erstatningsrett, forsikringsrett og trygderett*, Vol 19 nr. 4, s. 180-185. (6 sider)

Tillegglitteratur

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Høst

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

Undervisningen i emnet består av en blanding av forelesninger, seminarer, og skriveworkshoper. Det vil også bli tilbudt ekskursjoner til relevante aktører.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres svar på en obligatorisk oppgave med en ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgaven. Oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 4 uker

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Høst

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget.
Etter kurset avlegges 4 timers digital skoleeksamen, med en absolutt ordgrense på 4500 ord. Informasjon om digital eksamen finner du her:
www.uib.no/utdanning/86719/digital-eksamen#.

Begrunnelse for vurderingsform

-

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk, svensk eller dansk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

I tillegg er alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Analoge hjelpemidler er ikke tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Programansvarlig Studietutvalget ved Det juridiske fakultet

Evaluering av emnet	I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet
Administrativt ansvarlig	Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 4:

JUS3553 Konfliktmekling

Emnenavn (bokmål)	JUS3553 Konfliktmekling
Emnenavn (nynorsk)	JUS3553 Konfliktmekling
Emnenavn (kortversjon)	JUS3553 Konfliktmekling
Emnenavn (engelsk)	JUS3553 Mediation
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

Faglig overlapp

100 % overlapp med JUS261-2-A Konfliktmekling.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

JUS3553 Konfliktmekling er relevant for videre yrkeskarriere nesten uavhengig av hvilken faglig spesialisering en student velger. Emnet kan derfor kombineres med et hvilket som helst av de engelskspråklige emnene ut fra studentens faglige interesse, så langt det lar seg gjøre mht. undervisningskabalene. Konfliktforståelse, forhandlinger og kommunikasjon er vesentlig uavhengig av karrierevei. Mekling er, ved siden av nemndsbehandling, den mest utbredte formen for alternativ konfliktløsning i Norge.

Emneansvarlig(e)	Camilla Bernt
Undervisere	Camilla Bernt, Solfrid Mykland Fjell, Anna Nylund mfl.

Kommentarer/utdyping

I andre undervisningsuke vil studentene bli inndelt i mindre grupper (cirka 8 personer pr. gruppe) og få veiledning under gjennomføring av rollespill. I tillegg til de nevnte lærerne, vil andre fagpersoner med omfattende meklererfaring blir brukt.

Emnets mål og innhold

Formålet med kurset er å gi deltakerne en teoretisk og praktisk forståelse av mekling som konfliktløsningsmetode. Ved kursets avslutning vil deltakerne være fortrolige med grunnleggende begreper og sentrale problemstillinger og utfordringer i meklingsfaget. Deltakerne vil lære om ulike faglige perspektiver på mekling, herunder hvilke verdier mekling kan bygge på og forholdet mellom disse og de verdiene og prinsippene tradisjonell domstolsbehandling og saksbehandling i forvaltningen bygger på, psykologiske mekanismer i konflikt og kommunikasjon, og empirisk forskning på mekling. I tillegg vil deltakerne ha prøvd mekling i praksis, både som mekler og part. Studentene vil også øves i å være reflekterende praktikere (reflective practitioners), gjennom evaluering av sitt eget og medstudentenes arbeid i rollespillene. Dette vil dels foregå som refleksjon i grupper, og dels ved skriving av refleksjonsnotater etter første undervisningsuke. Å være en reflekterende praktiker anses som en viktig forutsetning for å lære av erfaringer og utvikle sin kompetanse.

Konfliktmeklingsemnet gir studentene innsikt i en annen måte å løse konflikter enn ved tradisjonell saksbehandling eller domstolsbehandling. Det er dermed en naturlig videreføring av kompetansen studenten tilegner seg i sivilprosessen spesielt, men også andre juridiske emner. Emnet gir studentene innsikt i konflikt- og kommunikasjonsteori, samt øvelse i god kommunikasjon og konflikthåndtering. Dette er kunnskaper, ferdigheter og kompetanse som er nyttig nær sagt uansett hvilken stilling studentene måtte gå inn i som ferdigutdannede kandidater.

Kurset vil foregå som et samspill mellom teori og praksis, og deltakerne medvirker aktivt i hele kursforløpet.

Kurset har klasseromsundervisning med forelesninger om utvalgte emner, diskusjoner, rollespill og andre praktiske øvelser, og har en klar overvekt av studentaktive læringsformer. Intensjonen er at studentene skal arbeide med teorien gjennom egenstudier, mens i undervisningen skal de primært settes i stand til å anvende teorien, gjennom diskusjoner, rollespill og andre praktiske øvelser, samt erfaringsutveksling og refleksjoner i etterkant av øvelsene. Undervisningen er fordelt på to uker med intensiv undervisning, fordelt med cirka halvparten av timetallet på hver uke.

Studentene får i den andre undervisningsuken løpende oppfølging og veiledning under meklingsrollespillene. Studentene vil da bli delt opp i mindre grupper som hver veiledes av en lærer som observerer hele forløpet og gir tilbakemeldinger sammen med studenter. Forholdstall mellom lærer og studenter på slike rollespill vil være 1:8.

Følgende tema inngår i emnet:

- Konfliktforståelse
- Kommunikasjonsteori
- Mekling: Definisjon, historikk. Forholdet til andre konfliktløsningsformer. verdimessig, metodisk og rettslig.
- Mål og modeller for mekling
- Forhandlingsteknikk.
- Meklingens ulike trinn, meklerroller og meklingsteknikker.
- Rettsmekling, familiemekling, samtaleprosess og andre meklingsinstitutter for sivilrettslige tvister. Rettslig regulering. Erfaringer fra praksis.
- Mekling i straffesaker.
- Etikk
- Meklingsforskning.
- Komparative perspektiver: Hvordan har andre land innrettet mekling og andre former for konfliktløsning sammenliknet med Norge?
- Internasjonal regulering av mekling

Læringsutbytte:

Kunnskaper

Etter å ha gjennomført emnet skal studenten kunne

- redegjøre for sentral konflikt- og kommunikasjonsteori,
- forklare forskjellen på mekling, domstolsbehandling og andre konfliktløsningsmetoder,
- redegjøre for ulike mål og modeller for mekling.
- forklare sentral forhandlingsteori med relevans for meklingssituasjoner
- forklare meklingens ulike faser, samt forklare og drøfte ulike meklerroller og meklingsteknikker
- forklare sentrale meklingsbegreper som nøytralitet, rettferdighet, sannhet, makt, dialog, kontakt, empati mv.
- redegjøre for og drøfte ulike meklingsordninger i Norge (herunder særlig rettsmekling, familiemekling i og utenfor domstolene, samtaleprosess og mekling i konfliktråd)
- redegjøre for og drøfte sentrale etiske problemstillinger i mekling
- redegjøre for noen sentrale forskjeller og likheter mht. hvordan mekling og andre former for konfliktløsning er innrettet i Norge sammenliknet med andre vestlige land, og
- hovedtrekk i sentrale internasjonale regelverk for mekling

Ferdigheter

Etter å ha gjennomført emnet skal studenten kunne

- analysere en konflikt ved hjelp av konflikt- og kommunikasjonsteori
- redegjøre for samspillet mellom meklingsteorien og de praktiske erfaringene fra undervisningen
- forklare og reflektere over mekling som konfliktløsningsmetode, samt de ulike fasene i meklingsprosessen etter den refleksive modellen/Bernt og Blandhols faseinndeling
- drøfte ulike meklerroller og meklingsmodeller, og verdiene de bygger på
- anvende meklingsteknikker i rollespill og reflektere, ved hjelp av meklingsteorien, over valgene som gjøres i en mekling
- analysere meklingsrollespill og andre cases ved hjelp av sentrale meklingsbegreper som nøytralitet, rettferdighet, sannhet, makt, dialog, kontakt, empati, forhandling mv.
- forklare en hel mekling ved hjelp av teorien

Generell kompetanse

Studenten skal ha utviklet generell kompetanse til å

- fremstille, analysere og drøfte problemstillinger innenfor meklingsfaget, så vel juridiske, som etiske og meklingsfaglige problemstillinger, strukturert og presist i samsvar med krav til akademiske tekster og argumentasjon
- identifisere og drøfte rettspolitiske problemstillinger på meklingsfeltet
- treffe avgjørelse om hvordan en meklings sak skal håndteres før møtet, i møtet og etter møtet
- reflektere og vurdere om en gitt sak er egnet til mekling, og argumentere for og imot
- reflektere over egne styrker og svakheter som mekler og over hvordan ens person får betydning for meklingsutøvelsen
- perspektivere teorien med egne erfaringer i og utenfor undervisningen

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

I undervisningen er det en hovedvekt av studentaktive læringsformer. Det gis noen forelesninger om utvalgte tema, men utover dette brukes tiden til rollespill, andre praktiske øvelser og diskusjoner og refleksjon i fellesskap. Studentene forventes å kunne anvende teorien de har lest i emnet. Det gjelder i klasseromsundervisning og under praktiske øvelser, når de skal levere skriftlige arbeid (refleksjonsnotater og obligatorisk hjemmeoppgave), samt ved muntlig eksamen.

Mekling kan bare læres ved et samspill mellom teori og erfaringsbasert læring. Erfaringsbasert læring krever at studentene, ved hjelp av teori, kan identifisere læringspunkter i det de har erfart i de praktiske øvelsene og drøfte årsaker til det som skjedde, samt hva som eventuelt kunne vært gjort annerledes og bedre.

Gjennom refleksjonsnotatene og kommentarene de får på disse fra oppgaveretter øves studentene i å skrive akademiske tekster om mekling og andre tema innenfor konfliktløsningsfeltet. Ved videreutvikling av et av notatene til en større hjemmeoppgave får studentene erfaring med å skrive en lenger akademisk tekst innen fagfeltet.

Ved muntlig eksamen vil deler av tiden brukes til en samtale og videre refleksjoner fra studenten om hjemmeoppgaven og dens problemstillinger for å teste kunnskap og forståelse. Resten av tiden vil settes av til å teste studentens kunnskap, forståelse og ferdigheter om andre tema innenfor

læringskravene. Det kan bli aktuelt med en minicase, der studenten bes enten forklare eller spille ut en egnet tilnærming til en gitt problemstilling som har oppstått i en mekling.

Litteratur:

Hovedlitteratur

Vibeke Vindeløv, Konfliktmægling. En refleksiv modell, 4. rev. utg. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2020. ISBN 9788757446074
Del I, II og III, samt kapittel 26 (467 s.)

Camilla Bernt og Sverre Blandhol, Mekling: Effektiv og hensynsfull konflikthåndtering, Gyldendal akademisk 2022 (ca. 350 s.)

Elektronisk kompendium, bestående av:

* = Tilgjengelig via litteraturkiosken

** = Tilgjengelig via Oria

o *Nils Christie, "Konflikt som eiendom" i Tidsskrift for Rettsvitenskap 1977 s. 113-132 (20 s.)

o **Mary Parker Follett, "Konstruktive konflikter" og John Child, "Follett var forut for sin tid" i Magma nr. 2 (2000) s. 59-77(19 s.)

o **Mykland, Solfrid, "Språklige bilder i rettsmeklinger. En analyse av metaforer i meklingsprosessen" i Lov og Rett nr. 10 (2008). (20 s.)

o **Mykland, Solfrid, "Særmøter som rasjonelle myter – en analyse av særmøtenes omfang og meklernes atferd i rettslige meklinger" i Tidsskrift for rettsvitenskap nr. 2 2010 s. 286-326. (41 s.)

o *Mykland, Solfrid og Lin Adrian, « Alternative løsninger i juridisk språkdrakt - språklige kjennetegn ved rettsmeklingsavtaler i Norge og Danmark» i Kjær, Adrian, Cederstrøm, Engberg, Gabrielsen, Rosenmeier og Schaumburg-Müller (red.), Retten i sproget: Samspillet mellom ret og språk i juridisk praksis Djøf / Jurist- og Økonomforbundet København 2015. ISBN 978-87- 574- 3379-1 s. 73-88. (16 s.)

o **Adrian, Lin og Solfrid Mykland, «Creativity in Court- Connected Mediation: Myth or Reality?» i Negotiation Journal Volume 30, Issue 4, s. 421–439, Oktober 2014 (19 s.)

Totalt antall sider kompendium: 135

Totalt antall sider hovedlitteratur: 952

Litteratur om dispute systems design, det komparative og internasjonal regulering vil bli lagt til senere, innenfor maksimalt sidetall på 1200.

Tillegglitteratur

Roger Fisher, William Ury og Bruce Patton, Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In, 3. utg. Penguin Books New York (2011) ISBN9780143118756; ISBN9781847940933 (204 s.)

Lin Adrian, Konstruktiv konflikthåndtering - en grundbog, Samfundslitteratur (2023) ISBN 9788759340981 (267 s.)

Kristin Kjelland Mørde mfl., Konflikt, mekling og rettsmekling, 2. utg., Universitetsforlaget (2020) ISBN 9788215041070 (368 s.)

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Vår

Undervisningsspråk Norsk

Undervisningsformer og -metoder

Forelesninger og diskusjoner i plenum, refleksjoner i grupper og skriftlig, samt rollespill og andre praktiske øvelser i grupper.

Studentene vil få i hjemmelektse å gjennomføre rollespill i grupper, i tillegg til det som foregår i selve undervisningstiden.

Skriving av to refleksjonsnotater, med kommentarer fra lærer.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres to refleksjonsnotater. Begge refleksjonsnotatene må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? Refleksjonsnotatene har to uker etter avslutningen av første undervisningsuke, men oppgavetema publiseres ved semesterstart og kan dermed påbegynnes så snart studentene har gjennomført de praktiske øvelsene notatene omhandler. Obligatorisk oppgave som utgjør deleksamen (hjemmeeksamen) får studentene opplyst når de får tilbakemelding på refleksjonsnotatene. Skriveperioden blir cirka to uker, avhengig av plassering av muntlig eksamen.

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Det er obligatorisk oppmøte på undervisningen, med krav om oppmøte på 28 forelesningstimer (14 dobbelttimer). Alle undervisningstimene som tilbys inngår i beregningen av obligatorisk oppmøte.

Studentene skal levere to refleksjonsnotater av maksimalt 1200 ord to uker etter første undervisningsuke. De kan velge blant et antall oppgavetema som i hovedsak omhandler praktiske øvelser gjennomført i første undervisningsuke. Disse må være bestått for å kunne ta eksamen. De får skriftlige kommentarer på notatene fra sensor.

Vurdering:

Vurderingssemester

Vår

Vurderingsform(er)

Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget. Eksamensformen er hjemmeeksamen med justerende muntlig. Hjemmeeksamen har en ordgrense på 4000 ord. Bare studenter som består hjemmeeksamen kan framstille seg til justerende muntlig eksamen. Informasjon om hjemmeeksamen og justerende muntlig eksamen publiseres i Mitt UiB. Kandidater som består hjemmeeksamen, men som har gyldig fravær ved muntlig eksamen, tilbys ny muntlig eksamen. Dersom kandidaten ikke gjennomfører muntlig eksamen når denne tilbys, må vurderingen i sin helhet gjennomføres i et senere undervisningssemester.

Begrunnelse for vurderingsform

Vurderingsformen vil være en kombinasjon av obligatorisk oppgave (hjemmeoppgave) og muntlig eksamen.

Som obligatorisk arbeidskrav leverer studentene to refleksjonsnotater, hvert med en øvre ordgrense på 1200 ord, to uker etter første undervisningsuke. Disse får de vurdert til bestått/ikke bestått og får løpende kommentarer på. Formålet er todelt: Å skrive refleksjonsnotater er et virkemiddel for å være en reflekterende praktiker, som er viktig for å kunne lære av egne erfaringer og bygge sin kompetanse som mekler. For det andre skal refleksjonsnotatene øve studentene i hvordan man skriver akademiske tekster innenfor meklingsfaget.

Studenter som har bestått notatene vil få en hjemmeeksamen der de skal bygge videre på ett av refleksjonsnotatene og skrive en noe større tekst (3000 ord) om dette. Oppgaveteksten vil bli gitt i forbindelse med tilbakemelding på refleksjonsnotatene, og leveringsfrist vil være cirka 2 uker etter oppgaven er gitt. Oppgaven vil være individuelt tilpasset for hver student, hvert år, basert på hva notatet handler om. Studentene får ikke vite hvilket notat de skal bearbeide videre før de faktisk får tilbakemelding på notatene. Dette gjør at faren for forsøk på gjenbruk av tidligere studenters tekster vil være svært liten.

Det avholdes muntlig eksamen i emnet på slutten av semesteret, hvor studentene dels vil bli stilt spørsmål i tilknytning til den innleverte teksten, dels vil få andre spørsmål. Det vil være aktuelt med caseoppgaver som studentene får utdelt 30 minutter før de skal inn i eksamenslokalet og skal besvare muntlig.

Muntlig eksamen der studentene stilles spørsmål til hjemmeoppgaven vil vanskeliggjøre bruk av KI-genererte tekster eller andres tekster ved innlevering av hjemmeoppgaven.

JUS3553 Konfliktmekling er ikke et tradisjonelt rettsdogmatisk emne, men baserer seg på en kombinasjon av teori fra ulike fagdisipliner, rettsdogmatikk og praktisk meklingsarbeid. Det gir lite innsikt i studentenes faktiske forståelse om de skal gjengi teori de husker og anvende den på en fire timers skoleeksamen. Erfaring fra denne vurderingsformen i emnets forgjenger JUS 261-2-A Konfliktmekling er at studentene i liten grad får anvendt annen teori enn den de husker fra lærebok og kanskje et par kilder til, ved skoleeksamen. Videre er en skoleeksamen lite egnet til å prøve studentene i deres evne til å skrive akademiske tekster. Kildetilfanget i meklingsfaget er stort, og for å utvikle sin kompetanse er det viktig at studentene behersker å behandle litteratur på en etterrettelig og selvstendig måte. Muntlig eksamen gir også mulighet til å se studentens meklingsferdigheter i praksis.

Emneansvarlig vil selv ta ansvar for det administrative ved tildeling av oppgaver og oppsett av timeplan for muntlig eksamen.

Kombinasjonen av en skriftlig oppgave og muntlig eksamen gir mulighet for prøve både studentenes evne til å skrive lengre akademiske tekster og deres paratkunnskaper, forståelse og ferdigheter.

Språk eksamensoppgave	Norsk
Språk eksamensbesvarelse	Norsk, svensk eller dansk
Karakterskala	A-F

Hjelpemidler til eksamen

På hjemmeeksamen er alle hjelpemidler tillatt. Kildehenvisninger må angis i samsvar med krav til vitenskapelige publikasjoner.

På muntlig eksamen er ingen hjelpemidler tillatt utover lovtekster, som vil gjøres tilgjengelig i eksamenslokalet.

Programansvarlig	Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Evaluering av emnet	I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet
Administrativt ansvarlig	Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 5:

JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning

Emnenavn (bokmål)	JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning
Emnenavn (nynorsk)	JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning
Emnenavn (kortversjon)	JUS3554 Planrett og kystsoneforvaltning
Emnenavn (engelsk)	JUS3554
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR
Forkunnskapskrav	Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.
Anbefalte forkunnskaper	-
Faglig overlapp	JUS265-2-A Planrett.
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med	-
Emneansvarlig(e)	Ingunn Myklebust og Sigrid Schütz
Undervisere	Ingunn Myklebust og Sigrid Schütz
Kommentarer/utdyping	-
Emnets mål og innhold	<p>Rettsdisiplinen planrett og kystsoneforvaltning (JUS3554) gjeld sentrale reglar som er styrande for samfunnsutvikling og arealforvaltning på land, kyst og sjønært havområde. Sentralt står rammer for statleg, regional og kommunal styring og forvaltning, inkludert system for løpande forvaltning og ekspropriasjon av areal og ressursar. Slik styring må skje for å sikre overordna krav om vern av natur og klima, men samstundes på ein måte som sikrar næringsutvikling, matproduksjon og andre berekraftsmål og innafor ramma av vern av den allmenne eigedomsretten, konsesjonar og urfolk sine rettar.</p> <p>Kurset føreset grunnleggjande forståing frå bachelor-emne på den obligatoriske master-delen, som alminneleg forvaltningsrett, tingsrett og avtalerett. Det kan byggje vidare på valemnet i JUS2398 Miljørett, utan at dette er ein føresetnad for å ta kurset. Den sentrale lova i dette kurset er plan- og bygningslova for arealplanlegging på land og i kystzone, og sektorlover som energilova, havenergilova, petroleumslova, havbunnsminerallova og akvakulturlova for sektorvis areal- og ressursforvaltning i kystzone og på hav. Emnet skal også gi djupare kunnskap om samspelet mellom plan- og bygningslova og lover som forvaltningslova og naturmangfaldlova, og samspelet mellom offentleg rett og privat rett. Vernet etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen for eigedomsretten (som fast eigedom, konsesjonar eller andre eigedomsverna rettar), og vern av minoritets- og urfolksrettar knytt til arealbruk etter internasjonal og nasjonal rett, er også ein del av kurset.</p> <p>Sentrale emne i kurset er reglane om kva for offentlege organ som har kompetanse til å forvalte arealet (personell kompetanse), framgangsmåten ved handsaming av plansaker, opningsprosessar og einskildvedtak som konsesjon og byggjeløyve (prosessuell kompetanse) og i kor stor grad kommunen har kompetanse til å planleggje til bruk og vern av fast eigedom og sjøareal i medhald av plan- og bygningslova (materiell kompetanse) og kva for kompetanse som ligg til sektorstyresmakter etter sektorlover. Vi ser nærare på kva som kan vere innhaldet i ein kommuneplan, reguleringsplan og dispensasjonar etter plan- og bygningslova, men også opningsavgjerder etter sektorlover og</p>

konsesjonar for aktivitet i hav. Vi ser også på heimlar for ekspropriasjon for landareal og omgjerung eller endringsvedtak knytt til tildelte konsesjonar. Kurset ser også på grensa mellom råderettsavgrensing som må tolast, og kva som må reknast som ekspropriasjon, og vurderer dei norske reglane i høve til menneskerettskonvensjonen.

I kurset vert det gjort nokre djupdykk i praktiske og viktige emne. Sentrale emne i kurset er reglar om motsegn (samspel mellom styresmakter/det kommunale sjølvstyret), konsekvensutgreiing, handlerommet ved private reguleringsplanar, byggjeforbodet i strandsona, dispensasjon og handheving ved ulovleg bygging. Viktige tema er også i kor stor grad offentlege styresmakter har kompetanse og plikt til å leggje vekt på privatrettslege tilhøve ved offentleg styring, men også korleis omsynet til miljøet eller andre samfunnsinteresser har relevans og vekt i saker som gjeld ekspropriasjon og råderettsinnskrenkingar etter sektorlover. Som eit gjennomgåande trekk ser vi på spørsmål som gjeld utvikling av retten i samspel med endringar i samfunnet, påverknad av EØS-rett og rammer i EMK-retten og internasjonale avtalar. Vi ser også på kva for særlege reglar som gjeld for urfolks- og minoritetsrettar.

Læringsutbytte:

Kunnskaper

Studenten har djupare kunnskap om plan- og bygningslova og sektorlover som verkemiddel for styring av areal og ressursar, og korleis planlova verkar saman både med andre offentlege lover og prinsipp og reglar for utvikling av samfunnet og vern av privat eigedomsrett. Dette inneber kunnskap og forståing for:

- planlegging på ulikt nivå og systematikken i plan- og bygningslova og sektorlover
- reglar om tilhøvet mellom kommunal og statleg styring i plansaker, under dette reglar om motsegn
- byggjeforbodet i strandsona
- dei rettslege styringsverkemidla kommune- og reguleringsplan og opningsavgjerd i hav, og særleg om kva som kan inngå i rettsleg bindande føresegner til dei ulike plantypene, og opningsavgjerdene
- reglar om private reguleringsplanar si rolle og ansvar for gjennomføring av samfunnsoppgåver
- reglar om tilhøvet mellom politisk styring av hav i havforvaltingsplanar og sektorvise opningsprosessar i hav
- reglane om sakshandsaming ved planvedtak og opningsavgjerder og konsekvensutgreiing
- reglar om dispensasjon
- reglar om ulovleg bygging
- reglar om råderettsinnskrenking, innløyning og ekspropriasjon
- reglar om utmåling av erstatning
- reglar om urfolk sine rettार
- tilhøvet mellom forvaltningslov og plan- og bygningslov, og plan- og bygningslov og andre sektorlover
- rettsleg kontroll med forvaltningsvedtak

Ferdigheter

Studenten kan bruke juridisk metode og lovfeste og ulovfeste reglar for å lage sjølvstendige drøftingar. Dette inneber:

- å innhente og systematisere rettsleg relevant materiale, og på grunnlag av dette identifisere rettslege problemstillingar og samanhengar

- å føreta ei sjølvstendig analyse av juridiske problemstillingar på grunnlag av det aktuelle rettskjeldebiletet
- å resonnerer seg fram til eit fagleg forsvarleg standpunkt gjennom avklaringar av underliggende rettslege og samfunnsmessige verdiar, og spenningar mellom ulike type gyldige argument
- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner i større og mindre grupper
- arbeide sammen med andre for å løse komplekse rettslige spørsmål innen planrett og kystsoneforvaltning

Generell kompetanse

Studenten skal ha utviklet generell kompetanse til å:

- fremstille, analysere og drøfte problemstillinger innenfor faget, strukturert og presist i samsvar med krav til akademiske tekster og argumentasjon

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

-

Litteratur:

Innføringslitteratur

Hovedlitteratur

Plan- og bygningsrett, Del 1, Planlegging og ekspropriasjon, 3. utg., Pedersen, Odd Jarl, 3. utg., Oslo, Universitetsforlaget. Heile boka. 506 sider.

Hanne Minde, *Hvilke krav stilles til samsvar mellom private reguleringsforslag og overordnede arealplaner?*, Tidsskrift for eiendomsrett, Volum 18, Utgave 2, 2023 ca. 20 sider

Ingunn Elise Myklebust og Arne Tesli, *Strandsonnevernet etter plan- og bygningslova – rettslege og faktiske utviklingstrekk*, i Integrert Kystsoneforvaltning, Planfaglige, samfunnsvitenskaplige og juridiske perspepektiv, Katrine Broch Hauge og Knut Bjørn Stokke (red), 2021. (open tilgang Idun) ca. 20 sider.

Ingunn Elise Myklebust, *Marin arealplanlegging og forvaltning*, i Romlig planlegging, August E. Røsnes (red), Universitetsforlaget, 2024, ca. 25 sider.

Ingunn Elise Myklebust, *«Nødvendig» som vilkår for tyngande plikter ved areal- og ressursforvaltning*, i Vann, Juss og Samfunn – rettigheter og regulering i utvikling, Steinar Taubull (red), 2022 (open tilgang) ca. 30 sider.

Schütz, Sigrid Eskeland, *Konsekvensutgreiing i klimasaker*, kap 23 i Hans Christian Bugge og Christina Voigt (red.) Klimarett, Internasjonal, europeisk og norsk klimarett mot 2050, 2. utgave ca. Vedvik, Siv Elen Årskog, *Hurtigløp for elektrifisering av sokkelen med havvind? Handlerom og hindringar i dagens regelverk*, *Artikkel*, Karnov, 2024, open tilgang, Lovdata.

Katrine Broch Hauge, *Urfolksperspektiv og planlegging i sjø*, i Integrert Kystsoneforvaltning, Planfaglige, samfunnsvitenskaplige og juridiske perspepektiv, Katrine Broch Hauge og Knut Bjørn Stokke (red), 2021. (open tilgang Idun) ca. 30 sider.

Synne Movik, *Sjøsamsiske fiskerettigheter og kystsonoplanlegging*, i Integrert Kystsoneforvaltning, Planfaglige, samfunnsvitenskaplige og juridiske perspepektiv, Katrine Broch Hauge og Knut Bjørn Stokke (red), 2021. (open tilgang Idun) ca. 25 sider.

Tillegglitteratur

Holth, Fredrik, Winge, Nikolai K, *Plan- og bygningsrett : kort forklart*, Bok, 2. utg., Oslo, Universitetsforlaget, cop. 2019,

Jens Edvin A. Skoghøy, *Norsk ekspropriasjonsrett*, 2024

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Haust

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.

Undervisningsopplegget inkluderer også ekskursjonar til Bergen kommune, til Havforskningsinstituttet og eventuelt til andre institusjonar kursansvarleg finn relevant.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leverast svar på ein obligatorisk gruppeoppgåve (grupper på to eller maks 3. studentar) med ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsramma for oppgåva blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgåva. Oppgåva må være godkjent for å få ta avsluttande eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 4 veker

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Haust

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget.
Etter kurset avlegges 4 timers digital skoleeksamen, med en absolutt ordgrense på 4500 ord. Informasjon om digital eksamen finner du her:
www.uib.no/utdanning/86719/digital-eksamen#.

Begrunnelse for vurderingsform

-

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk, svensk eller dansk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

Alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Analoge hjelpemidler er ikke tillatt.

Programansvarlig Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Evaluering av emnet I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet

Administrativt ansvarlig Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 6:

JUS3555 Politi- og påtalerett

Emnenavn (bokmål)	JUS3555 Politi- og påtalerett
Emnenavn (nynorsk)	JUS3555 Politi- og påtalerett
Emnenavn (kortversjon)	JUS3555 Politi- og påtalerett
Emnenavn (engelsk)	JUS3555
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan. Det gis ikke dispensasjon fra kravet til å ha bestått JUS345 Strafferett og JUS346 Rettergang.

Anbefalte forkunnskaper

-

Faglig overlapp

JUS255-2-A Påtalerett og JUS254-2-A Politirett.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

-

Emneansvarlig(e)

John Reidar Nilsen, Anneken Sperr og Gert Johan Kjelby

Undervisere

Gert Johan Kjelby (Påtalerett), John Reidar Nilsen (Politirett), Anneken K Sperr (Politirett).

Kommentarer/utdyping

-

Emnets mål og innhold

Påtaleretten omhandler rettsreglene om den offentlige påtalemyndighetens organisering, oppgaver, kompetanse og de saksbehandlingsregler som gjelder for dens virksomhet. Det er først og fremst påtalemyndighetens oppgaver og ansvar for politiets etterforskning og den øvrige straffesaksbehandlingen, og de prinsipper og regler som gjelder for påtalemyndighetens avgjørelser og virksomhet, som behandles i denne del av emnet.

Politiretten omhandler rettsreglene om politiets organisering og polititjenestepersonens rettigheter, plikter, kompetanse og vern av politimyndighetsutøvelsen. Videre behandles de rettsregler og rettslige prinsipper som gjelder for hhv. politiets etterforskning av straffesaker, og det operative politiarbeid, særlig reglene om når og hvordan politiet kan gripe inn ved håndheving av offentlig ro og orden, og reglene om kontroll med politiets tjenesteutøvelse.

Som fordypningsfag legger emnet til rette for at studentene skal identifisere og utvikle egne masterprosjekter innenfor rettsområdet politi- og påtalerett.

Læringsutbytte:**Kunnskaper**

Etter gjennomført emne skal studentene kunne redegjøre for:

- hovedtrekkene i politi- og påtalemyndighetens historiske utvikling, og den gjeldende organisering
- politi- og påtalemyndighetens samfunnsoppdrag og de grunnleggende oppgaver og plikter, herunder etiske krav til utøvelse av politi- og påtalemyndighet

- ulike strategier og metoder for bekjempelse av kriminalitet, herunder sonde mellom forebygging, avverging, stansing og forfølgning av lovbrudd, samt redegjøre for ansvarsforholdet mellom politiet og påtalemyndigheten langs disse skillelinjene
- de rettskilder som har betydning for politi- og påtalemyndighetens virksomhet, herunder
- rettsgrunnlagene og grunnprinsippene for myndighetsutøvelsen
- konstitusjonelle og menneskerettslige skranker for utøvelse av politi- og påtalemyndighet
- hovedregler om inhabilitet og taushetsplikt
- kontroll med virksomhetsutøvelsen, herunder ulike kontrollmekanismer
- nordisk, europeisk og internasjonalt politi- og påtalesamarbeid

Innen påtaleretten skal studentene ha inngående kjennskap til:

- reglene om fordeling av påtalekompetansen mellom de ulike nivå i påtalemyndigheten
- rettslige krav til de ulike påtalevedtak, herunder objektivitetspliktens betydning, de beviskrav som gjelder og de rettslige og etiske rammer for skjønnsutøvelsen
- hovedreglene om siktedes og allmennhetens innsyn i dokumenter og opplysninger fra etterforskningen
- reglene om klage over påtaleavgjørelser og adgangen til å omgjøre påtalevedtak

Innen politiretten skal studentene ha inngående kjennskap til:

- politiets samfunnsoppdrag og oppgaver
- grunnprinsipper for organisering av politietaten
- borgernes lydighetsplikt, om politimyndighet, polititjenestepersonens plikter og hindring av politiets arbeid
- politiets fullmakter: kompetansenormer og alminnelige regler for utøvelse av politimyndighet, herunder adgangen til bruk av fysisk makt
- særlig om håndheving av offentlig ro, orden og sikkerhet
- politiets rolle og ansvar i redningstjenesten
- politiets rolle og ansvar ved arrangementer, herunder demonstrasjoner
- politiet som samarbeids og bistandsorgan for annen offentlig myndighet

Ferdigheter

Etter å ha gjennomført emnet skal studentene kunne vurdere konkrete saker som reiser spørsmål om

- kompetansen til tjenestepersoner i politi- og påtalemyndigheten
- de grunnleggende prinsippers betydning for politi- og påtalemyndighetens tjenesteutøvelse og de rettslige rammer for skjønnsutøvelsen
- når en tjenesteperson er å anse som inhabil
- grunnprinsippene for myndighetsutøvelse etterleves, herunder foreta legalitetskontroll med politiets etterforskning og polisiære virksomhet.
- hvilket ansvar påtalemyndigheten har under etterforskningen.
- hvorvidt politiet- og påtalemyndighetens prioriteringer ivaretar statens plikt til å sikre grunnleggende menneskerettigheter
- klagerett og i hvilken utstrekning påtalevedtak kan omgjøres

- rettsvirkningene av brudd på de saksbehandlingsregler som etter lov og instruks gjelder for politi- og påtalemyndigheten
- politiets adgang til inngripende politisær myndighetsutøvelse, herunder legalitetskontroll med den politisære virksomhetsutøvelse
- etiske problemstillinger som politi- og påtalemyndigheten møter i sin virksomhet

Generell kompetanse

Etter å ha gjennomført emnet skal studentene kunne

- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner i større og mindre grupper
- arbeide sammen med andre for å løse komplekse politi- og påtalerettslige spørsmål

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

-

Litteratur - Kommer senere

Innføringslitteratur

Hovedlitteratur

Tillegglitteratur

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Haust

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.

Ekskursjoner til relevante politi- og påtalemyndigheter.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres et prosjektnotat som beskriver en mulig masteroppgave (20 sp) innenfor rettsområdet politi- og påtalerett, med en ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgaven. Oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 4 uker

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Høst

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget. Etter kurset avlegges 4 timers digital skoleeksamen, med en absolutt ordgrense på 4500 ord. Informasjon om digital eksamen finner du her: www.uib.no/utdanning/86719/digital-eksamen#.

Begrunnelse for vurderingsform

-

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

Alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Analoge hjelpemidler er ikke tillatt.

Programansvarlig

Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Evaluering av emnet

I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet

Administrativt ansvarlig

Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 7:

JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning

Emnenavn (bokmål)	JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning
Emnenavn (nynorsk)	JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning
Emnenavn (kortversjon)	JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning
Emnenavn (engelsk)	JUS3556
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

Anbefalte forkunnskaper

JUS2399 Skatterett er anbefalt, men ingen forutsetning. Studenter uten forkunnskaper i skatterett bør sette seg inn i hovedlitteraturen fra JUS2399 før undervisningen starter. Læringsmaterieell fra JUS2399 vil være tilgjengelig som innførings/repetisjonsmodul i MittUiB.

Faglig overlapp

JUS256-2-B Skatterett II, JUS257-2-A Grunnleggende selskapsrett, JUS257-2-B Aksjeselskapsrett – fordypning.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

-

Emneansvarlig(e) Henrik Skar og Knut Høyvik

Undervisere Henrik Skar og Knut Høyvik

Kommentarer/utdyping

-

Emnets mål og innhold

JUS3556 Selskapsrett og bedriftsbeskatning tar sikte på å gi kandidatene inngående forståelse for selskaps- og skatterettslige regler som regulerer rettsstillingen til selskaper og deres eiere. Kurset dekker hele selskapers livssyklus, fra etablering til avvikling, og inkluderer også selskapers disposisjoner over landegrensene. Studentene skal utvikle evnen til å identifisere selskaps- og skatterettslige problemstillinger og tolkningsspørsmål som oppstår i selskapsforhold, trekke grenser for grunnleggende vilkår og konsepter, samt oppøve evnen til å identifisere og forstå sammenhengen mellom de sentrale reglene.

Læringsutbytte:**Kunnskaper**Selskapsrett

Etter å ha gjennomført kurset skal studentene ha:

- God kunnskap om grunnleggende selskapsrettslige prinsipper og selskapsrettslige rettskilder.
- God kunnskap om karakteristiske trekk som skiller ansvarlig selskap, aksjeselskap, allmennaksjeselskap.
- God kunnskap om ansvarlige selskapers-, aksjeselskapers- og allmennaksjeselskaps rettsforhold, herunder:
 - stiftelse og registrering av selskapet
 - selskapsdeltakerne og deres rettsstilling
 - avtaler i selskapsforhold, herunder selskapsavtale, vedtekter og aksjeeieravtale
 - selskapsdeltakernes ansvar for selskapets forpliktelser;
 - finansiering av selskapet
 - utdelinger
 - selskapets organisasjon, herunder reglene om rett og legitimasjon til å inngå avtaler på vegne av selskapet
 - eierskifte av selskapsandeler
 - mislighold av deltakernes og ledelsens forpliktelser, herunder sanksjoner som erstatning og ugyldighet
 - innløsning og utløsning av selskapsdeltaker samt oppløsning av selskapet

Bedriftsskatterett

Etter å ha gjennomført kurset skal studentene ha:

- God kunnskap om grunnleggende skatterettslige prinsipper og skatterettslige rettskilder, herunder lover, høyesterettspraksis, administrativ praksis.
- God kunnskap om inntektsbeskatning av aksjeselskaper og aksjonærer samt deltakere i deltakerbeskattede selskaper, herunder for:
 - subjektprinsippet
 - reglene om utbytteskatt, herunder kildeskatt på utbytte
 - reglene om fusjon, fisjon og omdanning av selskaper
 - konsernbidrag
 - NOKUS-reglene
 - hjemmehørighet for selskaper
 - fast driftsstedsbegrepet
 - internprising/armlengdeprinsippet
 - de internrettslige reglene om utflyttingskatt for selskaper
 - EØS-avtalens innvirkning på nasjonale skatteregler, spesielt i forhold til selskapsskatt.
 - Kjennskap til de internasjonale reglene om skattlegging av store multinasjonale konsern
- God kunnskap om hovedreglene i merverdiavgiftsretten, herunder
 - Grunnvilkårene for avgiftsplikt
 - Reglene om fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser
 - Reglene om beregning av utgående merverdiavgift

Ferdigheter

Etter å ha gjennomført kurset skal studentene være i stand til å:

- identifisere og formulere selskapsrettslige og skatterettslige problemstillinger og tolknings spørsmål som oppstår i forbindelse med selskapers disposisjoner, både nasjonalt og i grenseoverskridende situasjoner.
- anvende anerkjent faglig metode til å drøfte seg frem til forsvarlige standpunkt på selskapsrettslige og skatterettslige problemstillinger og tolknings spørsmål.
- presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner i større og mindre grupper
- arbeide sammen med andre for å løse komplekse selskapsrettslige og skatterettslige spørsmål

Generell kompetanse

Etter å ha gjennomført kurset skal studentene ha oppøvet kompetanse til:

- Å identifisere og formulere rettslige spørsmål og anvende alminnelig juridisk metode for å avgjøre spørsmål på tvilsområder
- Å foreta selvstendige analyser av faglig kompliserte rettslige spørsmål
- Systematisere og avveie argumenter og gi råd til klienter og andre basert på disse argumentene;
- Kritisk tenkning
- Fremstille, analysere og drøfte problemstillinger innenfor faget, strukturert og presist i samsvar med krav til akademiske tekster og argumentasjon

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

-

Litteratur:

Innføringslitteratur

Hovedlitteratur

Denne listen er uferdig; sidetall må kortes ned ved å ekskludere flere kapitler/underpunkter i skatterettslitteraturen. Sideantallet i skatterett er imidlertid stort fordi det overlapper med pensum i skatterett I, slik at stoffet ikke er så stort som man kan få inntrykk av. Alle bøker vil imidlertid inngå i pensum (hvilket betyr samlet pris på all litteratur på nær 4000 kroner). Litteraturomfanget er ikke større enn i dagens grunnleggende selskapsrett og skatterett II-fag.

Selskapsrett:

Geir Woxholth, selskapsrett, 7. utgave, unntatt del X, Xi og XV (420 sider)

Skatterett:

Frederik Zimmer (red.) Bedrift, selskap og skatt, Skatlegging av næringsdrivende, selskaper og eiere, 6. utgave 2023, kapittel: 1-9, 11-15, 16-23, og 25-28, unntatt 19.6 (510 sider).

Frederik Zimmer, Internasjonal skatterett, 5. utgave 2017, kapittel: 1-26, med unntak av kapittel/punkt 17.3.2, 17.3.3, 21, 22 (340 sider).

Ole Gjems-Onstad mfl., Lærebok i Merverdiavgift, 6. utgave, 2020, kap. 1, 5, 8 og 9 (100 sider)

Tillegglitteratur

Undervisningssted Det juridiske fakultet, Bergen

Undervisningssemester Høst

Undervisningsspråk Norsk og engelsk

Undervisningsformer og -metoder

Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.

Emnet har obligatorisk oppgave I løpet av kurset skal det leveres svar på en obligatorisk oppgave med en ordgrense på inntil 4000 ord. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Ordgrensen blir gjort kjent ved utlevering av oppgaven. Oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen.

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 4 uker

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.

Vurdering:

Vurderingssemester Høst

Vurderingsform(er) Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget.

Etter kurset avlegges 4 timers digital skoleeksamen, med en absolutt ordgrense på 4500 ord. Informasjon om digital eksamen finner du her: www.uib.no/utdanning/86719/digital-eksamen#.

Begrunnelse for vurderingsform

-

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk, svensk eller dansk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.

Alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.

Analoge hjelpemidler er ikke tillatt.

Programansvarlig Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Evalueringsform I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet

Administrativt ansvarlig Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 8:

JUS3557 Velferdsrett

Emnenavn (bokmål)	JUS3557 Velferdsrett
Emnenavn (nynorsk)	JUS3557 Velferdsrett
Emnenavn (kortversjon)	JUS3557 Velferdsrett
Emnenavn (engelsk)	JUS3557
Antall studiepoeng	20
Studienivå	MA (masternivå)
Type emne	Fordypningsemne 5. studieår
Studierett	MAJUR, MAJUR-2, POSTMAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene på tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-3 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen om tilpasset utdanningsplan.

Anbefalte forkunnskaper

-

Faglig overlapp

100 % overlapp med JUS250-2-D Velferdsrett. I kombinasjon gir JUS3557 ingen nye studiepoeng.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med

-

Emneansvarlig(e) Henriette Sinding Aasen, Bjørn Henning Østenstad

Undervisere Henriette Sinding Aasen, Bjørn Henning Østenstad

Kommentarer/utdyping

-

Emnets mål og innhold

Velferdsrett omhandler rettsregler av særlig betydning for folks livsforhold, som helse og sosial trygghet. Det er et bredt og sammensatt rettsområde og omfatter blant annet disipliner som blir omtalt som helserett, sosialrett, trygderett og barnevernsrett. Bredden av problemstillinger er svært stor, med et rikt spekter av nasjonalt og internasjonalt rettskildemateriale som fungerer i et komplekst samspill. Den velferdsrettslige reguleringen har stor samfunnsmessig betydning, også økonomisk for staten. Spesialisert juridisk kompetanse på dette feltet er etterspurt og høyt verdsatt i ulike funksjoner og sammenhenger.

Et hovedskille i velferdsretten går mellom rettigheter og inngrep. Emnet vil her gi en nødvendig oversikt over materielle, prosessuelle og institusjonelle (personelle) spørsmål, og videre gå i dybden på utvalgte, sentrale problemstillinger.

Ett hovedtema vil være selvbestemmelse, samtykke og tvang hvor forskningsmiljøet ved fakultet i Bergen er ledende i Norden. Med tett kobling til pågående forskning, er det gode muligheter for å utvikle temaer for masteroppgaver i samarbeid med aktive forskere på feltet.

Samspeillet mellom forvaltningsrettslige rettssikkerhets- og saksbehandlingskrav og oppfyllelse av materielle krav til forsvarlige velferdstjenester, innen helse, omsorg, sosialhjelp og barnevern står sentralt. En særlig utfordring er kompleksitet og manglende sammenheng mellom ulike deler av regelverket, som fremtidens jurister må kunne håndtere og løse.

Et utgangspunkt vil være den nasjonale lovgivningen der blant annet pasient- og brukerrettighetsloven, helse- og omsorgstjenesteloven, sosialtjenesteloven og barnevernsloven står sentralt. Dagens rettskildetilstand på velferdsfeltet er imidlertid komplekst og det kreves i stor og økende grad kunnskap om internasjonalt regelverk. Kunnskap om den norske/nordiske velferdsstatsmodellen, herunder folketrykksystemet, og dens begrunnelse vil inngå i fagets teoretiske ramme, sammen med grunnleggende etiske, rettsstatlige og menneskerettslige prinsipper og utfordringer.

Emnet gir opphav til en mengde teoretiske perspektiver og metodiske utfordringer som angår forholdet mellom nasjonale og internasjonale rettskilder og regelverk, forståelsen av retts(u)sikkerhet i ulike

sammenhenger og for ulike grupper, balansering av kolliderende rettigheter og plikter, og ikke minst betydningen av kritisk refleksjon knyttet til tolkning og anvendelse av ulike typer kilder og regelverk. Fordypningsemnet Velferdsrett bygger videre på og utdyper perspektiver som er lansert i mer generell form i de obligatoriske emnene Rettsstaten (Jus 221) og Forvaltningsrett (Jus222).

Læringsutbytte:

Kunnskaper

- Avansert kunnskap om de særlige metodiske utfordringene i velferdsretten, herunder forholdet til den alminnelige forvaltningsrett
- Avansert kunnskap om grunnleggende hensyn og verdier i velferdsretten, herunder forholdet til og betydningen av den menneskerettslige reguleringen, og om utvalgte, sentrale menneskerettslige bestemmelser
- Avansert kunnskap om grunnleggende rettslige problemstillingene knyttet til frivillighet og tvang, herunder tvangsbegrepet, avveiningene mellom ulike verdier og rettigheter, og utfordringer i dagens lovgivning
- Avansert kunnskap om rettighetsbegrepet i velferdslovgivningen, og retten til helse- og omsorgstjenester, sosiale ytelser og barneverntjenester
- God kunnskap om hovedtrekk i den materielle reguleringen av velferdsrettigheter
- God kunnskap om særlige saksbehandlingskrav og -problemstillinger i velferdsretten sett i lys av alminnelig forvaltningsrett og menneskerettslige krav, spesielt om særegne ordninger for administrativ prøving og kontroll og automatiserte avgjørelser
- Kjennskap til hovedtrekkene i pasientskadeordningen
- Kjennskap til utvalgte problemstillinger om pasientrettigheter i lys av EU-/EØS-retten

Ferdigheter

- Løse rettslige problemstillinger på velferdsrettfeltet med grunnlag i aktuelle regelverk og metodiske særtrekk
- Innhente og systematisere rettslig relevant materiale, identifisere problemstillinger, se sammenhenger og kunne foreta drøftelser ut fra et sammensatt rettkildebilde
- Identifisere problemstillinger som trenger en særlig vurdering i lys av menneskerettslig krav eller EU-/EØS-retten
- Formidle juridiske analyser og standpunkt både muntlig og skriftlig, komme med forslag til løsning av svakheter i dagens lovverk, og presentere rettslige resonnementer i en simulert praksisnær situasjon.

Generell kompetanse

- Tilegne seg ny kunnskap om juridiske emner
- Systematisere og analysere et komplekst rettslig materiale, også med utspring i kilder man ikke har kjennskap til fra før
- Formidle juridisk analyse, gi råd og ta standpunkt
- Presentere og argumentere for egne vurderinger og konklusjoner, både skriftlig og muntlig
- Arbeide selvstendig og i grupper

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

-

Litteratur - Kommer senere

Innføringslitteratur

<i>Hovedlitteratur</i>	
<i>Tillegglitteratur</i>	
Undervisningssted	Det juridiske fakultet, Bergen
Undervisningssemester	Vår
Undervisningsspråk	Norsk og engelsk
Undervisningsformer og -metoder	
Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.	
Ekskursjoner til relevante myndigheter og fagmiljø.	
Emnet har obligatorisk oppgave	I løpet av kurset skal det leveres en individuell obligatorisk oppgave med selvvalgt tema. Ordgrensen er på 3000 ord, og oppgaven må være godkjent for å få ta avsluttende eksamen. Tidsrammen for oppgaven blir gjort kjent ved kursstart. Oppgaven er et førsteutkast til eksamensdelen hjemmeeksamen.
Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?	4 uker
Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter	
Emnet har 20 dobbelttimer med obligatorisk undervisning. Det kreves fremmøte på 14 av disse for å få gå opp til eksamen.	
Vurdering:	
Vurderingssemester	Vår
Vurderingsform(er)	Obligatoriske undervisningsaktiviteter inngår i sertifiseringsgrunnlaget. Eksamen består av to deler: en hjemmeeksamen hvor studentene leverer en revidert versjon av den obligatoriske oppgaven og en 4 timers digital skoleeksamen. Ordgrensen for hjemmeeksamenen er 4.000 ord. Ordgrensen for skoleeksamenen er på 4500 ord. I sensuren teller hjemmeeksamenen 49% og skoleeksamenen 51%.
Begrunnelse for vurderingsform	
-	
Språk eksamensoppgave	Norsk
Språk eksamensbesvarelse	Norsk, svensk eller dansk
Karakterskala	A-F
Hjelpemidler til eksamen	
Se fakultetets utfyllende regler § 3-8. Digitale utgaver av Bokmålsordboka og Nynorskordboka vil være tilgjengelige i Inspira under eksamen.	
Alle rettskilder i Lovdata tillatt hjelpemiddel på eksamen.	
Analoge hjelpemidler er ikke tillatt.	
Programansvarlig	Studieutvalget ved Det juridiske fakultet
Evalueringsansvarlig	I samsvar med retningslinjer for evaluering av emne ved Det juridiske fakultet
Administrativt ansvarlig	Det juridiske fakultet, studieadministrasjonen

Vedlegg 9:

Epost til emneansvarlige 01.11.2024

From: Halvard Haukeland Fredriksen <Halvard.Fredriksen@uib.no>

Sent: Friday, November 1, 2024 2:56 PM

To: Ingunn Elise Myklebust <Ingunn.Myklebust@uib.no>; Sigrid Eskeland Schütz <Sigrid.Schytz@uib.no>; Knut Høivik <knut.hoivik@uib.no>; Anna Nylund <Anna.Nylund@uib.no>; Melanie Regine Hack <Melanie.Hack@uib.no>; Tine Eidsvaag <Eidsvaag@uib.no>; Tore Lunde <Tore.Lunde@uib.no>; Knut Martin Tande <Knut.Tande@uib.no>; Torger Kielland <Torger.Kielland@uib.no>; Agnes Camilla Bernt <Camilla.Bernt@uib.no>; Anneken Kari Sperr <Anneken.Sperr@uib.no>; Henriette Sinding Aasen <Henriette.Aasen@uib.no>; Bjørn Henning Østenstad <Bjorn.Ostenstad@uib.no>; Henrik Skar <Henrik.Skar@uib.no>; John Reidar Nilsen <John.Reidar.Nilsen@uib.no>

Cc: Ingvild Jangaard Strand <Ingvild.Strand@uib.no>; Christine Stoltz Olsvik <Christine.Olsvik@uib.no>

Subject: FW: utkast til epost

Kjære emneansvarlige for de nye spesialemnene på 5. studieår,

Beklager at det har tatt noe tid å komme tilbake til dere her, men nå har vi fått sett på alle utkastene til nye læringsutbyttebeskrivelser og satt de inn i malen vår (se vedleggene). Som nevnt på de to møtene våre i forkant er det av administrative årsaker påkrevd med betydelig samordning av opplegget på de ulike fordypningsemnene og vi har derfor sett oss nødt til å gjøre en del justeringer i utkastene. Det er derfor svært viktig at dere alle leser nøye gjennom det reviderte utkastet for deres emne. Det er innkalt til et ekstraordinært møte i SU på onsdag til uken for å denne saken klar til neste fakultetsstyremøte (saksforelegget i sak 59-24-1 er også vedlagt). Eventuelle merknader må komme inn til oss senest på tirsdag (5.11) dersom SU skal kunne ta hensyn til dem (epost: studieutvalget.jurfa@uib.no)

Mht undervisningsopplegget gjør vi særskilt oppmerksom på at vi vil operere med 20 dobbelttimer obligatorisk undervisning på alle emnene, med et fremmøtekrav på 14 dobbelttimer for å få lov til å gå opp til avsluttende eksamen. I emnebeskrivelsene har vi angitt dette som «Forelesninger/seminarer med innslag av diskusjon, forberedte presentasjoner fra studentene, gruppearbeid, mv.» Betegnelsen «forelesninger/seminarer» legger følgelig få føringer på det nærmere innhold av undervisningen. Flere av utkastene deres inneholder gode tanker om nærmere detaljer i undervisningsopplegget, som vi håper dere videreutvikler frem mot neste høst. Behov for å spesifisere dette i emnebeskrivelsene er det imidlertid (heldigvis) ikke.

Begrensningen til 20 dobbelttimer obligatorisk undervisning er ikke til hinder for at dere – innenfor rammen på 300 undervisningstimer – tilbyr ytterligere undervisning – f.eks. i form av digitale forelesninger, ekskursjoner, podcaster +++ . Det er imidlertid bare oppmøte på den obligatoriske undervisningen som vi vil administrere.

Av kapasitetsgrunner kan vi heller ikke timeplanlegge mer enn 20 dobbelttimer fysisk undervisning på fakultetet – vi har simpelthen ikke undervisningsrom nok til å kunne love mer.

Ut over fremmøte på de 20 obligatoriske undervisningstimene vil vi kunne håndtere innlevering av kursoppgaver som et obligatorisk arbeidskrav – altså slik at manglende innlevering/ikke bestått/overskredet ordgrense mv. vil ha som konsekvens at studenten ikke får gå opp til eksamen. Andre innslag i undervisningsopplegget kan ikke være obligatoriske i rettslig forstand. Vi understreker samtidig at fremmøte på undervisningen selvfølgelig innebærer at studentene også faktisk deltar på undervisningsopplegget, og dette opplegget kan fint inkludere «hjemmelekser» til neste samling, presentasjoner, prosedyreøvelser, gruppearbeid osv. Dette gjøres regelmessig på en rekke emner, uten at den enkelte aktiviteten som sådan regnes som et formelt obligatorisk arbeidskrav. Dere kan fint si til studentene på første samling at det skal være gruppearbeid og presentasjoner, og utpeke ulike grupper av studenter som skal presentere på nærmere angitte samlinger m.v. Vi vil bare ikke måtte saksbehandle dette (nekte eksamensrett ved ugyldig fravær, tilrettelegge alternative opplegg ved gyldig fravær osv.). For studentene vil dette fortone seg som obligatoriske arbeidskrav, selv om det formelt sett ikke er det – det er bare en klar akademisk forventning til studenter på et universitet at de deltar aktivt i undervisningen og forholder seg lojalt til undervisningsopplegget (innenfor det antall timer som forventes på et emne på 20 sp – som er ca. 500-600 arbeidstimer). Om en student har fravær den dagen da vedkommende skulle presentere, står dere fritt til å informere vedkommende om at hen må presentere på neste samling i stedet (men dere trenger ikke gjøre det – dette overlater vi til dere). Om en student aktivt skulle nekte å forholde seg til deler av undervisningsopplegget under henvisning til at det ikke formelt sett er snakk om obligatoriske arbeidskrav så får vi håndtere det. Jeg har svært vondt for å tro noe slikt om studentene våre.

Under «undervisningsspråk» har vi gjennomgående skrevet «norsk og engelsk» for å sikre dere fleksibilitet mht eventuelle engelske innslag.

Vær også oppmerksom på punktet om hjelpemidler til eksamen. Det er opp til dere hvilke rettskilder som skal være tilgjengelige på eksamen ut over lover og forskrifter i Lovdata. Vi har lagt inn forslag om at alle rettskilder i Lovdata skal være tillatt på skoleeksamen der det ikke er skrevet noe. Gi beskjed om dere har andre ønsker.

Vi foreslår også at godtgjøringen for emneansvaret fastsettes til 50 timer per emne. Det er markant mer enn dagens norm for spesialemner på 20 studiepoeng, som bare er på 20 timer.

Beste hilsen

Halvard

Professor Halvard Haukeland Fredriksen, Dr.iur., PhD

Centre on the Europeanization of Norwegian Law
(CENTENOL)

Faculty of Law, University of Bergen

Telephone: +47 55583921 / +47 99260239

